

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Особливостями підготовки професійно мобільного кваліфікованого робітника в умовах соціального партнерства є: здійснення спільно з роботодавцями постійної цілеспрямованої профорієнтаційної роботи з абітурієнтами та учнями професійно-технічного навчального закладу; оперативна інформованість професійно-технічного навчального закладу про потребу у кваліфікованих робітничих кадрах з тієї чи іншої професії; можливість залучати до участі в навчально-виробничому та виховному процесі представників соціальних партнерів, у тому числі й роботодавців; своєчасне оновлення змісту професійного навчання відповідно до змінених умов виробництва; надання можливості учням вивчати нову техніку, нові технології та працювати із сучасними матеріалами у навчальних майстернях училища; включення учня у безпосередній виробничий процес на підприємстві під час виробничої практики сприяє більш швидкій адаптації до виробничих умов та виробничого колективу; підготовка учнів до конкретних виробничих умов; забезпечення впевненості у одержанні першого робочого місця за професією.

1. Білан М.О. *Взаємодія училища і виробництва у професійній підготовці* / М.О. Білан // *Професійно-технічна освіта*. – 2007. – №3. – С. 28 – 29.

2. Гейко І. *Особливості взаємодії професійно-технічних навчальних закладів і підприємств-замовників в умовах ринку* / Іван Гейко // *Педагогіка і психологія професійної освіти*. – 2006. – №2. – С. 173 – 180.

3. Глушанок Т.М. *Соціальне партнерство як средство підвищення качества профессионального образования* / Т.М. Глушанок // *Современные проблемы науки и образования*. – 2008. – №6. – С. 80 – 83.

4. Гуревич Р. *Дистанційне навчання: училище – сільська школа* / Роман Гуревич, Майя Кадемія // *Професійно-технічна освіта*. – 2004. – №3. – С. 15 – 19.

5. *Концепція Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011 – 2015 роки* // *Професійно-технічна освіта*. – 2010. – №3. – С. 5 – 6.

6. *Профессиональные навыки, способствующие росту производительности, занятости и развитию. Международная конференция труда, 97-я сессия, 2008 г. Доклад V*. – Женева: Международное бюро труда, 2008. – 182 с.

Стаття надійшла до редакції 29.12.2010

УДК 008

Віктор Локшин, кандидат педагогічних наук, Ph. D,

докторант відділу педагогіки і психології вищої школи
Інституту вищої освіти АПН України,
м. Київ

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

У статті визначено поняття “професійна управлінська культура”. Виділені основні властивості управлінської культури та умови оволодіння її менеджерами соціокультурної сфери.

Ключові слова: формування управлінської культури менеджера соціокультурної сфери, професійна компетентність, менеджер соціокультурної сфери, якість вищої освіти.

Лит. 8.

Victor Lokshin

FORMING OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF MANAGERS OF ETHNICITY AREAS IS IN CONTEXT OF ADMINISTRATIVE CULTURE

The article deals with the basic a “concept culture management”. Basic approaches are defined for the properties of culture management and condition of capture are selected.

Key words: project culture, project culture of teacher, innovative activity, principles of forming of project culture of teacher.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень та публікацій. На сучасному етапі розвитку освіти інноваційні процеси глибоко увійшли в її різні сфери. Вони направлені на

становлення менеджера соціокультурної сфери нового типу, який здатний розв’язувати коло значущих проблем ХХІ століття. Одним із аспектів управління інноваційними процесами в навчальному закладі дослідники Т.І. Шамова,

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

М.М. Поташник, Н.П. Капустін вважають роботу з професійними управлінськими кадрами, яка направлена на створення передумов для професійної управлінської діяльності. Проблему формування готовності менеджера соціокультурної сфери до професійної управлінської діяльності, розвитку професійної управлінської культури розкрито в роботах О.Р. Бадагуєвої, М. Бургіна, Л.М. Ващенко, І.В. Гавриш, В.М. Гриньової, Л.І. Даниленко, В.П. Делія, Т.М. Демиденко, І.Ф. Ісаєвої, М.В. Кларіна, А.І. Міщенко, В.Ф. Паламарчук, І. Підласного, Л.С. Подимової, С.Н. Шиянової та ін.

Готовність менеджера соціокультурної сфери до професійної управлінської діяльності визначається його здатністю створювати, сприймати, реалізовувати нововведення, а успіх професійної управлінської діяльності шкідливо залежить від сформованості процесу управління менеджерів соціокультурної сфери. Отже, основою готовності менеджера соціокультурної сфери до професійної управлінської діяльності є професійна управлінська культура. Проблема формування управлінської культури на сьогодні стає актуальною для системи освіти, оскільки вона відповідає потребам формування нової якості сучасної людини та розвитку творчої діяльності суб'єктів освітнього процесу.

У наукових дослідженнях російських учених М.М. Ахметової, Ю.В. Веселової, Н.О. Запесоцької, І.А. Колеснікової, А.П. Маркова, В.С. Радіонова, Н.В. Топіліної, Л.А. Філімонюк розкрито поняття “професійна управлінська культура”. До управлінської культури навчального закладу та засобів її формування звертались Ю.В. Веселова, В.Ф. Сидоренко, І.А. Зімня, А.О. Кравцов, В.А. Ченобитов та інші.

Разом з тим, у роботах вітчизняних авторів залишаються не достатньо вивченими поняття “професійна управлінська культура менеджера соціокультурної сфери”, параметричні характеристики управлінської культури, механізми та система формування управлінської культури менеджера соціокультурної сфери з впровадження інновацій.

Тому метою нашої статті є аналіз та характеристика поняття “професійна управлінська культура” як основного способу реалізації професійної управлінської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Феномен управлінської культури не тільки все більш привертає увагу дослідників – філософів, істориків, теоретиків культури, методологів процесу управління, але й стає однією з найважливіших складових сучасного освітнього процесу.

Сучасний контекст взятий у його цілісності, можна позначити терміном “**професійна управлінська культура**”. Історія виникнення управлінської культури пов'язується з філософією мистецтва епохи Відродження, що сформувала уявлення про людину-титана, здатну не тільки наслідувати прийнятні зразки, але й свідомо творити нові світи та ставлення до природи як джерела сил і енергії.

Розвиток цих ідей відбувається в Європейській філософії XVII століття, коли формується культ науки. Остаточно професійна управлінська культура формується до середини XX століття. А.О. Кравцов, С.А. Писарев, В.А. Ченобитов зазначають, що професійна управлінська культура приходить на зміну традиційним культурам. На початку 70-х років XX століття Б. Арчер визначив управлінську культуру як сукупний досвід матеріальної культури та сукупність досвіду, навичок та розуміння, яке втілено в мистецтві планування винаходу, створення та виконання.

Як зазначає Л.А. Філімонюк, “у сучасній розвинутій проектній культурі процесу управління – це один із полюсів горизонтального трикутника: “теорія” – “управління” – “практика” [8, 18].

І.А. Зімня вважає, що професійна управлінська культура є загальною формою реалізації мистецтва планування, прогнозування, створення, виконання і оформлення. Вона поєднує об'єднати два дотепер непересічних напрямки освіти: гуманітарно-художній та науково-технічний [4]. Проектність дослідника розглядає як освітню тенденцію майбутнього.

Автор однієї із сучасних концепцій професійної освіти Г.Л. Ільїн пов'язує свою концепцію з поняттям управлінської культури та проектного мислення. Особливістю управлінської культури дослідник визначає прагнення зробити щось нове в матеріальній і духовній сфері. Отже, професійна управлінська культура виражається в управлінській діяльності й проектному мисленні та втілена в мистецтві планування, винаходу, перетворення світу на підґрунті задалегідь продуманих проектів. Аналіз визначень понять управлінської культури в різних дослідженнях, дозволяє розуміти її як спосіб творчої самореалізації людини. Професійна управлінська культура особистості – це відносно нове поняття, яке увійшло в науку з розробкою технологій соціальної інженерії. Але, на думку Н.О. Запесоцької, однією з основоположних характеристик “людини культурної” є її здатність до проективної діяльності, тобто, до продуктивного уявлення, творчості та вільного перетворення реальності на основі моделі

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

бажаного майбутнього [3, 12]. А.О. Кравцов, Л.А. Філімонюк, В.А. Ченобитов визначають управлінську культуру “як соціально-прогресивну творчу діяльність суб’єктів освітнього процесу у всіх доступних їм сферах буття або свідомості, при цьому вона представляє діалектичну єдність процесів опредмечування (створення цінностей, норм, знакових систем та ін.) та розпредмечування (засвоєння культурної спадщини); спрямовану на перетворення оточуючої їх дійсності; на перетворення скарбів людської історії у внутрішнє багатство особистості; на виявлення та розвиток сутнісних сил суб’єктів, які приймають участь у процесі управління” [6, 8, 9].

На думку А.Т. Ашерова і В.І. Шеховцової, професійна управлінська культура – це якісна характеристика розвитку творчих здібностей людини або групи людей, які досягнуті в результаті засвоєння теоретичних знань та практичних умінь у певному виді діяльності та дозволяють вдосконалювати та створювати нові об’єкти, предмети, технології, процеси з метою задоволення потреб людини [2, 46].

Відсутність управлінської культури призводить до невміння менеджера соціокультурної сфери ставити перед собою мету своєї діяльності, визначатися в професійному та ціннісному плані. За М.М. Ахметовою, *професійна управлінська культура менеджера соціокультурної сфери* – це складова частина його професійно-управлінської культури, сукупність засобів інноваційного перетворення професійної управлінської дійсності на основі прогнозування, планування, конструювання та моделювання освітньо-виховних явищ, процесів та систем. Проектно-діяльнісний рівень умінь менеджера соціокультурної сфери сьогодні визначає його професіоналізм [1].

Л.А. Філімонюк, характеризує особистість, яка оволоділа управлінською культурою, вважає, що це суб’єкт, який здатний самостійно здійснювати в процесі управління діяльність від “задуму до результату”, до процесу управління та реалізації індивідуальних життєвих програм [8, 22]. Н.В. Топіліна в своєму дисертаційному дослідженні, присвяченому підготовці менеджерів соціокультурної сфери до професійної управлінської діяльності, визначає “управлінську культуру менеджера соціокультурної сфери”, як інтегративний соціокультурний феномен, який об’єктивує в соціокультурній сфері рівень методологічної культури менеджера соціокультурної сфери.

Як інтегральна якісна складова професійної компетентності в управлінській діяльності, вона характеризується наступними проявами:

- прагнення цілеспрямовано перетворити соціум;

- ціннісна орієнтованість та реалізованість;

- відмова від знанієцентризму в засвоєнні процесів управлінської діяльності, спираючись на ідеї людино-, культуро-, природо- та соціодоглядності вищої освіти;

- критеріальним характером відбору альтернативних засобів, їх залежністю від необхідності реалізації конкретної функції, ймовірнісним характером можливих рішень [7, 13].

Отже, без оволодіння професійною управлінською культурою менеджер соціокультурної сфери не зможе здійснювати свою професійну діяльність.

Аргументами засвоєння управлінської культури більшість дослідників називають наступні:

- процес управління зміцнює тип мислення учасників процесу управління, наближаючи їх до потреб ХХІ століття;

- процес управління визначає нове, сучасне, інноваційне обличчя освітньої установи;

- процесу управління реалізує ідеї індивідуалізації освіти;

- процес управління змінює конкурентоздатність самого менеджера соціокультурної сфери.

Л.А. Філімонюк виділяє чотири суттєві характеристики формування управлінської культури, які дослідниця вважає тенденціями.

1. Зумовленість формування управлінської культури менеджера соціокультурної сфери потребою суспільства та школи. У сучасній соціально-культурній ситуації, що склалася, без оволодіння управлінською культурою менеджер соціокультурної сфери не зможе здійснювати свою професійну діяльність. Рівень управлінської культури знаходиться в прямій залежності від наявності у навчальному закладі системи з її формування.

2. Зумовленість ефективності формування управлінської культури менеджера соціокультурної сфери високим рівнем рефлексивного управління цим процесом.

Рефлексивний характер управління дозволяє зробити процес формування управлінської культури творчим.

3. Тенденція, яка розкриває залежність формування управлінської культури від ступеня розвитку професійної свободи особистості, її творчої самореалізації в менеджерів соціокультурної сфери у виборі її стратегії і тактики.

Професійна управлінська культура є не тільки результатом професійної свободи особистості, але й необхідною основою розвитку здатності особистості ставити перед собою цілі діяльності у відповідності зі своїми намірами.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

4. Гуманістична направленість професійної управлінської діяльності менеджера соціокультурної сфери. У сучасному суспільстві пріоритетні позиції займає цінність людської особистості, багатство її духовного світу, яке виявляється в загальній соціокультурній сфері та управлінській культурі.

Названі тенденції знаходять своє практичне вираження в реалізації **принципів**:

1) індивідуалізації та диференціації, які визначають технології формування управлінської культури, підготовку методичних рекомендацій для вчителів;

2) професійно-управлінської направленості цілісного освітнього процесу, реалізація якого, вимагає розв'язання організаційних питань керівництвом навчального закладу;

3) єдності наукової та професійно-управлінської діяльності в процесі формування управлінської культури;

4) соціокультурної детермінації професійно-управлінської діяльності, оскільки соціокультурна ситуація в суспільстві впливає на цілі, зміст, форми роботи в менеджера соціокультурної сфери;

5) безперервності та послідовності, які забезпечують об'єднання теоретичної та практичної підготовки в процесі формування управлінської культури;

6) включення менеджера соціокультурної сфери в інноваційну діяльність;

7) поєднання системного, особистісно-діяльнісного підходу;

8) гармонізації загальної та управлінської культури;

9) самовизначення особистості менеджера соціокультурної сфери в культурі;

10) професійного вдосконалення менеджерів соціокультурної сфери, як спеціальної систематичної діяльності, направленої на самоврядування, саморозвиток соціально та професійно значущих якостей особистості.

Принципи формування управлінської культури менеджера соціокультурної сфери тільки в своєму поєднанні забезпечують цілісність та динамічність цього процесу [8].

Специфіка діяльності менеджера соціокультурної сфери, система його цінностей, можливості для творчої реалізації особистості, дають змогу виділити основні властивості, притаманні управлінській культурі:

- інтегративність;
- соціальність;
- регулятивність (саморегуляція діяльності особистості як вищий рівень її сформованості).

Слід відмітити, що необхідно створювати у вищому навчальному закладі творчі колективи,

які б займалися реалізацією дослідницьких проблем. Оскільки об'єднання навколо наукових ідей сприяє формуванню інноваційного середовища в навчальному закладі. Кожен суб'єкт освітнього процесу, як зазначає А.О. Кравцов, має бути підготовленим до того, щоб індивідуально або у складі групи розробити та здійснити певний проект.

Результати управлінської діяльності повинні мати продуктивно-орієнтований характер, тобто, фіксуватися у вигляді опису цілей, методів та умов їх досягнення з урахуванням професійної управлінської, економічної, екологічної та соціальної доцільності, а також у вигляді результату даного процесу управління – діяльності, яка дає для майбутніх менеджерів соціокультурної сфери корисний результат. Сукупність матеріалів, а також виконана діяльність і є проект, за яким оцінюється рівень оволодіння управлінською культурою [6, 330].

Умовами оволодіння менеджерами соціокультурної сфери управлінською культурою є:

- мотивація особистості на оволодіння управлінською культурою;
- організація процесу управління у вищому навчальному закладі;
- інноваційну направленість професійної управлінської діяльності;
- можливість вибору особистістю шляху саморозвитку;
- розширення та поглиблення професійної майстерності менеджера соціокультурної сфери;
- різноманітність видів діяльності;
- самореалізація та самоактуалізація в освітньому процесі.

Професійна управлінська культура менеджера соціокультурної сфери ґрунтується на:

- управлінській компетентності (знання та уміння з основ процесу управління);
- сформованості творчих якостей особистості менеджера соціокультурної сфери;
- умінні будувати особисті підходи до розв'язання нестандартних ситуацій;
- творчій активності.

Таким чином, професійна управлінська культура передбачає формування менеджера соціокультурної сфери як творчої особистості, яка має постійну потребу в самоосвіті, побудові особистого плану безперервної освіти.

Висновок. Отже, процес формування управлінської культури має бути направлений на створення інноваційного середовища в навчальному закладі, тобто, створення умов для постійного пошуку, оновлення засобів професійної діяльності. Динаміка цього процесу може бути

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

забезпечена лише тоді, коли професійна управлінська культура функціонуватиме в менеджерів соціокультурної сфери систематично.

Визначення понять “професійна управлінська культура”, “професійна управлінська культура менеджера соціокультурної сфери”, виділення підґрунтя управлінської культури та умов оволодіння її менеджерами соціокультурної сфери дає змогу визначити параметричні характеристики управлінської культури, з’ясувати механізми формування управлінської культури менеджера соціокультурної сфери потребує подальшого дослідження.

1. Ахметова М.Н. Професійна управлінська культура майбутнього менеджера соціокультурної сфери / М.Н. Ахметова // Школьные технологии // – Москва: Нар. образование: НИИ школ. Технологий, 2004. – №4. – С. 210 – 220.

2. Ашерев А.Т. Метод определения структуры и содержание ученого материала, формирующего управленческую культуру будущих менеджеров соціокультурной сфери в процессе системотехнической подготовки / А.Т. Ашерев, В.И. Шеховцова // Теория і практика управління соціальними системами. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2009. – № 1. – С. 45 – 54.

3. Запесоцкая Н.А. Профессиональная управленческая культура как основа профессионального мастерства менеджера социально-культурной сфери: автореф. дис. канд. пед. наук.: 13.00.05 / Н.А. Запесоцкая. – Санкт-Петербург, 2007. – 24 с.

4. Зимняя И.А. Педагогическая психология:

Учебн. пособие / И.А. Зимняя. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1997.

5. Колесникова И.А. Педагогическое проектирование: Учеб. пособие для высш. учеб. заведений / И.А. Колесникова, М.П. Горчакова-Сибирская; Под ред. И.А. Колесниковой. – М.: Издательский центр “Академия”, 2005. – 288 с.

6. Кравцов А.О. Воспитание творческих установок как составляющая становления проектной культуры субъектов образовательного процесса / А.О. Кравцов // Инновации и образование. Сборник материалов конференции. Серия “Symposium”, выпуск 29. – СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2003. – С. 324 – 330.

7. Топилина Н.В. Профессиональная управленческая культура как основа готовности менеджера соціокультурной сфери к инновационной деятельности: автореф. дис. канд. пед. наук.: 13.00.01. “Общая педагогика, история педагогики и образования” / Н.В. Топилина. – Таганрог, 2006. – 23 с.

8. Филимонюк Л.А. Формирование проектной культуры менеджера соціокультурной сфери в процессе профессиональной подготовки: автореф. дисс. д-ра пед. наук: спец. 13.00.08. “Теория и методика профессионального образования” / Л.А. Филимонюк. – Махачкала, 2008. – 48 с.

9. Ченобытов В.А. Основы проектной культуры / Акмеологический подход в профессиональной подготовке специалистов на факультете технологии и предпринимательства / В.А. Ченобытов, Н.С. Коваленко. – СПб., 2002. – С. 116 – 123.

Стаття надійшла до редакції 23.11.2010

24 квітня 2011 року

Великдень

Великдень – день, у який християни святкують Воскресіння Ісуса Христа, що сталося на третій день після його смерті. Свято називають також Пасха.

Вважається найважливішим християнським святом, котре виказує радість з приводу перемоги Божого Сина над Смертю та вічним Забуттям. У Воскресінні бачать підтвердження життя після смерті, що і є головним змістом святкування.

